

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

Na temelju članka 2. stavak 1. i članka 55. stavak 3. Zakona o zaštiti na radu („Narodne novine Hercegbosanske županije“, broj 1/13) ministar rada, zdravstva, socijalne skrbi i prognanih Hercegbosanske županije donosi

**PRAVILNIK
o zaštiti na radu na privremenim ili pokretnim
gradilištima**

I. OPĆE ODREDBE

Članak 1.

Ovim Pravilnikom se utvrđuju minimalni sigurnosni i zdravstveni uvjeti za privremena ili pokretna gradilišta.

Članak 2.

- (1) Odredbe ovoga Pravilnika ne primjenjuju se na bušenje i iskope u rudarskoj djelatnosti.
- (2) Odredbe ovoga Pravilnika, u dijelu kojim se propisuje obveze investitora za imenovanje koordinatora iz članka 4. ovog Pravilnika, ne donosi se na jednostavne građevine određene posebnim propisom.

II. POJMOVI

Članak 3.

- (1) Pojmovi koji se koriste u ovom Pravilniku imaju sljedeća značenja:
  - 1) privremena ili pokretna gradilišta (nastavno: gradilišta) označavaju svako gradilište na kojemu se izvode građevinski odnosno montažni radovi čiji je nepotpuni popis naveden u Dodatku I koji je sastavni dio ovoga Pravilnika;
  - 2) investitor je pravna ili fizička osoba u čije se ime izvode radovi;
  - 3) izvođač je poslodavac (pravna odnosno fizička osoba) koji izvodi pojedine radove na gradilištu u ime investitora;
  - 4) druge osobe na gradilištu su izvođači koji obavljaju djelatnosti osobnim radom;
  - 5) koordinator za zaštitu na radu u fazi izrade projekta-koordinator I- je svaka fizička ili pravna osoba zadužena od investitora za obavljanje poslova utvrđenih u članku 10. ovoga Pravilnika;

- 6) koordinator za zaštitu na radu u fazi izvođenja-koordinator II- je svaka fizička ili pravna osoba zadužena od investitora za obavljanje poslova utvrđenih u članku 11. ovoga Pravilnika;
- 7) mjesto rada, uključujući i radni okoliš, je svako mjesto i prostor pod neposrednim ili posrednim nadzorom poslodavca na kojem se radnici moraju nalaziti ili do kojeg moraju dolaziti tijekom rada.

- (2) Pojmovi: projektant, glavni projektant, inženjer gradilišta i glavni inženjer gradilišta definirani su posebnim propisima.

**III. IMENOVANJE KOORDINATORA-
PLAN IZVOĐENJA RADOVA-PRIJAVA
GRADILIŠTA**

1. Imenovanje koordinatora

Članak 4.

- (1) Investitor je obavezan imenovati jednog ili više koordinatora za zaštitu na radu kada radove izvode ili je predviđeno da ih izvode dva ili više izvođača.
- (2) Investitor mora imenovati koordinate (e) posebno za fazu izrade projekata i posebno za fazu izvođenja radova.

Članak 5.

- (2) Osoba imenovana za koordinatora za zaštitu na radu u fazi izrade projekata koordinator I-mora imati najmanje završen stručni studij tehničkog smjera (arhitekture, građevinarstva, elektrotehnike i strojarstva) sa stečenim stručnim nazivom prvostupnik (baccalaures) inženjer, položen stručni ispit propisan posebnim propisom te položen stručni ispit za koordinatora zaštite na radu.
- (3) Ako pravna osoba obavlja poslove koordinatora I tada zaposlenik pravne osobe koji obavlja te poslove mora ispunjavati uvjete utvrđene u stavku 1. ovoga članka.
- (4) Projektant odnosno glavni projektant može biti ujedno koordinator i ukoliko ispunjava uvjete iz stavka 1. ovoga članka.

Članak 6.

- (1) Osoba imenovana za koordinatora za zaštitu na radu u fazi izvođenja radova koordina-

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

tor II mora imati najmanje završen stručni studij tehničkog smjera sa stečenim stručnim nazivom prvostupnik (baccalaures) inženjer (ili osoba koja je stekla ova zvanja po starom sustavu obrazovanja), položeni stručni ispit propisan posebnim propisom te stručni ispit za koordinatora zaštite na radu, ili najmanje završen preddiplomski sveučilišni stručni studij smjera sigurnosti i zaštite zdravlja na radu sa stečenim akademskim nazivom sveučilišni prvostupnik (baccalaures) inženjer, (ili osoba koja je stekla ova zvanja postarom sustavu obrazovanja) položeni stručni ispit stručnjaka zaštite na radu te stručni ispit za koordinatora zaštite na radu.

- (2) Ako pravna osoba obavlja poslove koordinatora II tada zaposlenik pravne osobe koji obavlja te poslove mora ispunjavati uvjete utvrđene u stavku 1. ovoga članka.
- (3) Inženjer odnosno glavni inženjer gradilišta može ujedno biti i koordinator II ukoliko ispunjava uvjete iz stavka 1. ovoga članka.

2. Plan izvođenja radova

Članak 7.

- (1) Investitor je dužan prije uspostave gradilišta osigurati izradu plana izvođenja radova.
- (2) Plan izvođenja radova potrebno je izraditi u skladu Dodatku V. koji je sastavni dio ovoga Pravilnika.
- (3) Svaka promjena na gradilištu koja može utjecati na sigurnost i zdravlje radnika mora biti unesena u plan izvođenja radova.
- (4) Plan izvođenja radova je sastavni dio projektne dokumentacije određene posebnim propisima.
- (5) Svaki poslodavac koji izvodi radove u trajanju od pet dana dužan je izraditi svoj plan izvođenja radova i odrediti rok dovršetka radova.

3. Prijava gradilišta

Članak 8.

- (1) Investitor je dužan prijaviti gradilište u skladu s podacima navedenim u Dodatku III., koji je sastavni dio ovoga Pravilnika u slučaju:

- predviđenog trajanja radova dužeg od 30 radnih dana i na kojima radi istovremeno više od 20 radnika, ili
  - na kojima je predviđen opseg rada od 500 osoba –dana ili više
- (2) U slučaju izvođenja posebno opasnih radova iz Dodatka II. ovoga Pravilnika, prijava gradilišta se mora sačiniti bez obzira na trajanje radova i broj radnika koji izvode te radove.
  - (3) Investitor je dužan najmanje 8 dana prije početka izvođenja radova na tom gradilištu dostaviti prijavu gradilišta tijelu nadležnom za poslove inspekcije rada odnosno drugom nadležnom tijelu uz dostavu plana izvođenja radova.
  - (4) Ako samo jedan izvođač, izvodi opasne radove na gradilištu iz Dodatka II. ovoga Pravilnika, odnosno radove u trajanju dužem od pet dana, isti je dužan u roku od najmanje 8 dana prije početka izvođenja radova dostaviti prijavu gradilišta tijelu nadležnom za poslove inspekcije rada odnosno drugom nadležnom tijelu uz dostavu plana izvođenja radova sačinjenog u skladu s odredbama članka 7. ovoga Pravilnika.
  - (5) Preslika prijave gradilišta mora biti vidno izložena na gradilištu.
  - (6) Prijavu gradilišta dužan je investitor ažurirati u slučaju promjena koje utječu na rok dovršenja radova, kao i u slučajevima uvođenja novoga izvođača radova ili privremene obustave rada.

IV. FAZA IZRADE PROJEKTA (poštivanje načela zaštite na radu)

Članak 9.

Investitor je dužan poštivati načela zaštite na radu, propisana Zakonom o zaštiti na radu, a posebice kada se:

- odlučuje o oblikovnim, tehničkim i/ili organizacijskim aspektima kako bi se nesmetano planirale različite aktivnosti ili faze rada koje se trebaju izvoditi istovremeno ili u slijedu;
- procjenjuje potrebno vrijeme za dovršenje takvih radova ili faza rada uzimajući u obzir plan izvođenja radova te dokumentaciju iz članka 10. točke 3. ovoga Pravilnika.

V. DUŽNOSTI KOORDINATORA U FAZI IZRADE PROJEKTA

Koordinator I**Članak 10.**

Koordinator za zaštitu na radu u fazi izrade projekta – koordinator I – dužan je:

1. koordinirati primjenu načela zaštite na radu iz članka 9. ovoga Pravilnika;
2. izraditi ili dati izraditi plan izvođenja radova u skladu s Dodatkom V. koji je sastavni dio ovoga Pravilnika, uzimajući pri tome u obzir pravila primjenjiva za dotično gradilište te vodeći računa o svim aktivnostima koje se obavljaju na gradilištu. Plan izvođenja radova mora sadržavati i posebne mjere ako poslovi na gradilištu spadaju u opasne radove prema Dodatku II., koji je sastavni dio ovoga Pravilnika;
3. izraditi dokumentaciju, koja sadrži specifičnost projekta i koja sadrži bitne sigurnosne i zdravstvene podatke, koje je potrebno primjenjivati nakon gradnje u fazi uporabe.

VI. DUŽNOSTI KOORDINATORA U FAZI IZVOĐENJA RADOVA**Koordinator II****Članak 11.**

Koordinator za zaštitu na radu u fazi izvođenja radova-koordinator II-dužan je

1. Koordinirati primjenu načela zaštite na radu
  - kod donošenja odluka o tehničkim i/ili organizacijskim mjerama tijekom planiranja pojedinih faza rada;
  - kod određivanja rokova, koji su potrebni za sigurno dovršenje pojedinih faza rada, koji se izvode istovremeno ili u slijedu.
- (2) Koordinirati izvođenje odgovarajućih postupaka, da bi se osiguralo da poslodavci i druge osobe:
  - dosljedno primjenjuju načela zaštite na radu iz članka 13. ovoga Pravilnika;
  - izvode radove u skladu s planom izvođenja radova.
- (3) Izraditi, ili potaknuti izradu potrebnih usklađenja plana izvođenja radova i dokumentacije sa svim promjenama na gradilištu.
- (4) Organizirati suradnju i uzajamno izvješćivanje svih izvođača radova i njihovih radničkih predstavnika, koji će zajedno ili jedan za drugim (u slijedu) raditi na istom

gradilištu, s ciljem sprečavanja ozljeda na radu i zaštite zdravlje radnika.

- (5) Provjeravati da li se radni postupci provode na siguran način i usklađivati propisane aktivnosti.
- (6) Organizirati da na gradilište imaju pristup samo osobe koje su na njemu zaposlene i osobe koje imaju dozvolu ulaska na gradilište.

VII. OBVEZE INVESTITORA I IZVOĐAČA**Članak 12.**

- (3) Imenovanje koordinatora za zaštitu na radu za izvršenje obveza navedenih u člancima 10. i 11. ovoga Pravilnika, ne oslobađa investitora od odgovornosti za provedbu zaštite na radu na gradilištu.
- (4) Obveze koordinatora iz članka 10. i 11. ovoga Pravilnika ne oslobađaju odgovornosti izvođače i druge osobe na gradilištu njihovih obveza propisanih odredbama Zakona o zaštiti na radu.
- (5) Investitor ne može svoje obveze propisane ovim Pravilnikom prenijeti na izvođača/izvođača radova.

VIII. FAZA IZVOĐENJA RADOVA (provedba načela zaštite na radu)**Članak 13.**

Pri izvođenju radova na gradilištu je potrebno uvažavati i primjenjivati načela Zakona o zaštiti na radu i to osobito:

1. za održavanje primjerenog rada i zadovoljavajuće čistoće na gradilištu;
2. izbor i razmještaj mjesta rada, uzimajući pri tome u obzir način održavanja pristupnih putova te određivanje smjerova kretanja i površina za prolaz, kretanje ili za opremu;
3. uvjete pod kojima se rukuje različitim materijalima;
4. tehničko održavanje, predhodni i redoviti pregledi instalacija i opreme radi ispravljanja svih nedostataka koji mogu utjecati na sigurnost i zdravlje radnika;
5. razmještaj i označavanje površina za skladištenje različitih materijala, posebice kada se radi o opasnim materijalima i tvarima;
6. uvjete pod kojima se koriste i premještaju ili uklanjaju opasni materijali;

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

7. skladištenje i odlaganje ili uklanjanje otpadaka i otpadnog materijala;
8. usklađivanje vremena izvođenja različitih vrsta radova ili faza rada na temelju odvijanja poslova na gradilištu;
9. suradnja između izvođača i drugih osoba na gradilištu;
10. uzajamnog djelovanja svih aktivnosti na mjestu na kojem se radi ili u blizini kojega se nalazi gradilište.

IX. OBVEZE IZVOĐAČA I DRUGIH OSOBA NA GRADILIŠTU

Članak 14.

Izvođači i druge osobe na gradilištu su obvezni raditi osiguranja zaštite na radu na gradilištu:

- (a) primijeniti načela utvrđena u članku 13. ovoga Pravilnika i poduzeti mjere koje su u skladu s minimalnim zahtjevima propisanim u Dodatku IV. koji je sastavni dio ovoga Pravilnika;
- (b) uvažavati upute glavnog inženjera gradilišta i/ili koordinatora za zaštitu na radu.

X. OBAVJEŠTAVANJE RADNIKA

Članak 15

- (1) Izvođač je dužan radnicima i/ili njihovim predstavnicima dati sve potrebne obavijesti o zaštiti na radu na gradilištu i rizicima za sigurnost i zdravlje pri pojedinim radovima.
- (2) Obavijesti moraju biti razumljive radnicima.
- (3) Izvođač je dužan radnike ili njihove predstavnike izvještavati o svim mjerama, koje je poduzeo ili namjerava poduzeti u svezi zaštite na radu na gradilištu.

XI. SAVJETOVANJE I SUDJELOVANJE RADNIKA

Članak 16.

- (1) Izvođač je dužan savjetovati se s radnicima i/ili njihovim predstavnicima o svim poslovima u vezi zaštite na radu na gradilištu.
- (2) Izvođač je dužan savjetovanje provoditi redovito i u određenim rokovima.
- (3) Savjetovanje s radnicima ili njihovim predstavnicima mora omogućiti radnicima

i/ili njihovim predstavnicima ravnopravno sudjelovanje.

XII. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 17.

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objave u „Narodnim novinama Hercegbosanske županije“

Bosna i Hercegovina

Federacija Bosne i Hercegovine

Hercegbosanska županija

Ministarstvo rada, zdravstva, socijalne skrbi i prognanih

Broj: 09-02-02-20/13

Livno, 02. 10. 2013. godine

Ministar
Darko Horvat v.r.

***

DODATAK I

NEPOTPUNI POPIS RADOVA

1. Iskopavanje
2. Zemljani radovi
3. Građenje
4. Sastavljanje i rastavljanje montažnih dijelova
5. Preinaka ili opremanje
6. Izmjene
7. Obnova
8. Popravci
9. Uklanjanje s rastavljanjem-demontaža
10. Rušenje
11. Tekuće održavanje
12. Povremeno i periodično održavanje bojanje i čišćenje
13. Odvodnja

DODATAK II

NEPOTPUNI POPIS POSEBNO OPASNIH RADOVA

1. Radovi u iskopima, dubljim od 3 m, ili na sipkom ili močvarnom tlu te radovi na visini većoj od 3 m.
2. Radovi s kemijskim ili biološkim tvarima, koji posebno ugrožavaju sigurnost i zdrav-

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

- lje radnika i za koje je propisan poseban zdravstveni nadzor.
3. Radovi u području ioniziranog zračenja.
  4. Radovi u blizini električnih vodova visokog napona.
  5. Radovi, pri kojima postoji opasnost od utapanja.
  6. Radovi pri kopanju, čišćenju ili popravljaju bunara, pod zemljom i u tenelima.
  7. Radovi pri ronjenju s uporabom zraka pod tlakom.
  8. Radovi u kesonu s atmosferom stlačenog zraka.
  9. Radovi s eksplozivnim i lako zapaljivim tvarima.
  10. Radovi u prostorima koji su ugroženi eksplozivnom atmosferom.
  11. Radovi na sastavljanju i rastavljanju teških dijelova i/ili sklopova.
  12. Radovi sa strojevima i uređajima s povećanim opasnostima.
  13. Radovi sa skelama (postavljanje, rastavljanje i korištenje).
  14. Radovi uz odvijanje prometa na cesti i željeznici.
  15. Radovi na napinjanju kabela u prednapetim betonski i drugim konstrukcijama.
  16. Radovi na betoniranju, rezanju i obradi površina s napravama s visokim tlakom.

12. Predviđen najveći broj radnika na gradilištu
13. Planirani broj ugovornih izvođača i drugih osoba na gradilištu
14. Podaci o ugovornim izvođačima, koji su već odabrani (nije potrebno navoditi izvođače koji su poslove dovršili i nisu više prisutni na gradilištu)
15. Radilište prijavljuje:
  - Investitor
16. Potpis i pečat

DODATAK III**PRIJAVA GRADILIŠTA – tiskanica**

1. Datum prijave
2. Točna adresa gradilišta
3. Podaci o investitoru (ime, naslov, adresa, telefon, matični broj)
4. Vrsta projekta (novogradnja, rekonstrukcija, održavanje, čišćenje, rušenje-uklanjanje)
5. Projektant odnosno glavni projektant (ime, naslov, adresa, telefon)
6. Koordinator/i – I za zaštitu na radu u fazi izrade projekta (ime, naslov, adresa, telefon)
7. Koordinator/i – II za zaštitu na radu u fazi izvođenja radova (ime, naslov, adresa, telefon)
8. Broj, verzija i datum (ažuriranja) plana izvođenja radova
9. Plan izvođenja radova izradio: (ime, ime, odgovorne osobe, naslov, telefon)
10. Planirani datum početka rada na gradilištu
11. Planirano trajanje rada na gradilištu

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

OB-ZNR-III

INVESTITOR

Ime i prezime/naslov _____

Adresa _____

Telefon _____

Matični broj _____

**Uprava za inspekcijske poslove
Hercegbosanske županije**

(inspekcija rada)

PRIJAVA GRADILIŠTA

na temelju čl. 56. st. 1. i 2. Zakona o zaštiti na radu („Narodne novine Hercegbosanske županije“ broj 1/13) i čl. 8. Pravilnika o zaštiti na radu na privremenim ili pokretnim gradilištima (Narodne novine Hercegbosanske županije“ broj ___/___)

1. TOČNA ADRESA GRADILIŠTA _____
2. VRSTA PROJEKTA _____
3. PROJEKTANT
naslov ureda _____
ime i prezime _____
adresa _____
telefon _____
4. KOORDINATOR I
ime i prezime _____
adresa _____
telefon _____
5. KOORDINATOR II
ime i prezime _____
adresa _____
telefon _____
6. BROJ, VERZIJA I DATUM POSLJEDNJEG (AŽURIRANOG) PLANA IZVOĐENJA RADOVA
_____
7. PLAN IZVOĐENJA RADOVA IZRADIO
Naziv _____
ime i prezime _____
adresa _____
telefon _____
8. PLANIRANI DATUM POČETKA IZVOĐENJA RADOVA _____
9. PLANIRANO TRAJANJE RADOVA _____
10. PREDVIĐENI NAJVEĆI BROJ RADNIKA _____
11. PLANIRANI BROJ IZVOĐAČA RADOVA _____
12. PODACI O IZVOĐAČIMA KOJI SU VEĆ ODABRANI
_____
_____

DATUM
_____

PEČAT

POTPIS
_____

DODATAK IV.**MINIMALNI SIGURNOSNI I ZDRAVSTVENI
ZAHTJEVI ZA GRADILIŠTE**

Navedeni u članku 13. i članku 14. ovoga Pravilnika

Uvodne napomene

Obveze predviđene u ovom Dodatku se primjenjuju tamo gdje to zahtjevaju karakteristike gradilišta, aktivnosti, određene okolnosti ili opasnosti, u skladu s propisanim pravilima zaštite na radu.

DIO A**OPĆI MINIMALNI ZAHTJEVI ZA MJESTA
RADA NA GRADILIŠTU****1. Stabilnost i čvrstoća**

1.1. Materijali, oprema i svaki dio, koji bilo kakvim međusobnim nekontroliranim pomicanjem utječu na sigurnost i zdravlje radnika, moraju biti na prikladan i siguran način učvršćeni.

1.2. Pristup na površine nedostatne čvrstoće nije dopušten, sve dok se ne osigura oprema i sredstva, koja omogućavaju da se rad obavi na siguran način.

2. Instalacije za distribuciju energije

2.1. Instalacije moraju biti projektirane, instalirane, ispitne i korištene tako da ne predstavljaju opasnost od požara i eksplozije.

Sve osobe moraju biti zaštićene od električnog udara.

2.2. Kod projektiranja, instaliranja i izbora opreme i sigurnosnih uređaja moraju se uzeti u obzir vrste i snaga distribuirane energije, vanjski uvjeti i osposobljenosti osoba, koje imaju pristup dijelovima instalacije.

3. Evakuacijski putovi i izlazi u nuždi

3.1. Evakuacijski putovi i izlazi u nuždi moraju biti jednostavni i voditi do sigurnog područja po najkraćem putu.

3.2. U slučaju opasnosti, radnicima mora biti omogućena što brža i što sigurnija evakuacija s mjesta rada.

3.3. Broj, raspored i veličina evakuacijskih putova i izlaza u nuždi ovisi o upotrebi, opremi i veličini gradilišta i prostorija te najvećem broju osoba koji mogu biti prisutni.

3.4. Posebni evakuacijski putovi i izlazi u nuždi moraju biti označeni sigurnosnim znakovima u skladu s posebnim propisima.

Takvi znakovi moraju biti dostatno otporni i postavljeni na odgovarajućim mjestima.

3.5. Evakuacijski putevi i izlazi u nuždi, te prometni putevi i vrata, koja omogućavaju pristup do njih, moraju biti pristupačni i bez zapreka tako da se u svakom trenutku mogu nesmetano koristiti.

3.6. Evakuacijski putovi i izlazi u nuždi koji trebaju biti osvijetljeni moraju biti opskrbljeni s nužnom rasvjetom odgovarajuće jačine za slučaj nestanka postojeće rasvjete.

Prostori u kojima se uređaji za upravljanje i nadzor moraju biti osvijetljeni nužnom rasvjetom s najmanje 15 luksa, a izlazni putovi moraju biti osvijetljeni nužnom rasvjetom s najmanje 1 luksa u trajanju od najmanje 1 sat.

4. Otkrivanje i gašenje požara

4.1. Ovisno o specifičnostima gradilišta, veličini i korištenju prostora, opreme na gradilištu, fizikalnim i kemijskim karakteristikama prisutnih tvari i najvećem mogućem broju prisutnih osoba, mora se osigurati dostatan broj aparata za gašenje požara i ako je to nužno, naprave za dojavu požara.

4.2. Naprave za gašenje požara, naprave za dojavu požara i alarmni sustav se moraju redovito pregledavati i održavati.

U propisanim rokovima je potrebno je provoditi pregled i ispitivanja naprava iz točke 4.2., održavati redovite vježbe te osposobljavati radnike.

4.3. Oprema za gašenje požara, koja nije ugrađena, mora biti lako dostupna i jednostavna za uporabu.

Oprema mora biti označena znakovima u skladu s posebnim propisima.

Znakovi moraju biti dostatno otporni i postavljeni na odgovarajućim mjestima.

5. Provjetravanje

5.1. Radnicima je potrebno na mjestu rada ovisno o vrsti poslova osigurati dovoljnu količinu svježeg zraka.

Ako se koristi sustav prisilnog provjetravanja, mora se osigurati njegovo djelovanje. Pri tome radnici ne smiju biti izloženi propuhu.

Sustav za prisilno provjetravanje mora biti opremljen sa signalizacijom za dojavu kvara.

6. Izlaganje posebnim opasnostima

6.1. Radnici ne smiju biti izloženi štetnom djelovanju iz radnog okoliša posebice u pogledu: zračenja (toplinskog i energetskog); buke i vibracije; aerosola (prašina, vlakna, dim i magla); teku-

čina (razlijevanje, prskanje); plinova i para; bakterija, virusa; gljivica; ili parazita i dr.

6.2. Kada radnici moraju raditi na poslovima pri kojima su izloženi navedenim štetnim utjecajima moraju imati osigurana osobna zaštitna sredstva odnosno zaštitnu opremu, koja se može koristiti, a vrijeme izloženosti se mora uskladiti s propisima.

6.3. Ako radnici moraju ući u zatvoreni prostor u kojem se u atmosferi nalazi otvorena ili štetna tvar, ili ta atmosfera ne sadrži dovoljno kisika, ili je pak zapaljiva, oni moraju biti u tom području pod nadzorom i pri tome se moraju osigurati odgovarajuće mjere za sprečavanje svih opasnosti.

6.4. Radnik ne smije biti ni u bilo kojim okolnostima izložen visokom stupnju rizika u zatvorenoj atmosferi, ako nije izvan cijelo vrijeme rada nadziran tako da se mu u svakom trenutku može priskočiti u pomoć.

7. Temperatura

7.1. Za vrijeme rada, temperatura mora biti primjerena, uzimajući pri tome u obzir radne postupke i fizičke zahtjeve koji se postavljaju pred radnike.

8. Prirodna i umjetna rasvjeta mesta rada, prostora i prometnih putova na radilištu

8.1. mjesta rada, prostori i prometni putovi moraju što je moguće više prirodne svjetlosti. Po noći i kada prirodna dnevna svjetlost nije dostatna, potrebno je osigurati primjerenu i dostatnu umjetnu rasvjetu. Tamo gdje je potrebno, moraju se koristiti prijenosni izvori svjetlosti koji su zaštićeni od neželjenih utjecaja (udaraca).

Boja korištenog umjetnog svjetla ne smije umanjiti prepoznavanje sigurnosnih natpisa i znakova

8.2. Instalacije za rasvjetljavanje prostora, mjesta rada i prometnih putova moraju biti postavljene tako da ne predstavljaju opasnost.

8.3. Prostori, radna mjesta i prometni putovi, koji su osvijetljeni umjetnom rasvjetom, pri kojoj radnici obavljaju opasne poslove, moraju biti opskrbljeni nužnom rasvjetom odgovarajuće jačine.

9. Vrata

9.1. Klizna vrata moraju posjedovati sigurnosnu napravu koja sprječava njihovo iskakanje i prevrtanje.

9.2. Vrata koja se otvaraju prema gore moraju imati uređaj, koji onemogućuje nehotečajno zatvaranje odnosno povratni pad.

9.3. Vrata na evakuacijskim putovima moraju biti primjereno označena.

9.4. U neposrednoj blizini vrata, koja su namijenjena prvenstveno prometu vozila, moraju biti posebna vrata za prolaz pješaka, osim ako su vrata namijenjena prvenstveno prometu vozila potpuno sigurna.

Takva vrata moraju biti vidljivo označena i prohodna.

9.5. Vrata na mehanizirani pogon tijekom kretanja ne smiju predstavljati nikakvu opasnost za radnike.

Vrata moraju posjedovati naprave za zaustavljanje u nuždi, koje su lako uočljive i pristupačne i mora biti omogućeno ručno otvaranje, osim ako se u slučaju prekida električne struje (nestanka energije) ne otvaraju automatski.

10. Prometni putovi - opasna područja

10.1. Prometni putovi, uključujući stepenice, pričvršćene ljestve i utovarna mjesta te rampe, moraju biti tako projektirani i razmješteni da se osigura jednostavan, siguran i prikladan pristup, koji radnike, koji rade u blizini ovih prometnih putova ne izlaže opasnostima.

10.2. Putovi za prolaz pješaka i/ili promet roba, uključujući i one koji se koriste za utovar i istovar moraju biti projektirani i izvedeni u skladu s brojem mogućih korisnika te s vrstom posla koji se obavlja.

Ukoliko se koriste transportna sredstva na prometnim putovima unutar gradilišta, putovi moraju biti dostatne širine za siguran prolaz pješaka ili pak prolazi za pješake moraju biti dodatno osigurani.

Putovi moraju biti vidljivo označeni, redovito nadzirani i primjereno održavani.

10.3. Između prometnih putova za vozila i vrata, prolaza za pješake, hodnika i stepeništa potrebno je osigurati dovoljno prostora.

10.4. Ako su na radilištu područja na koje je pristup ograničen, takva područja moraju biti opremljena s napravama koji onemogućuju pristup neovlaštenim osobama.

U svrhu zaštite radnika, koji su ovlašteni za pristup na opasna područja, potrebno je primijeniti odgovarajuće mjere.

Opasna područja moraju biti jasno označena.

11. Teretne platforme i rampe

11.1. Teretne platforme i rampe moraju odgovarati veličini tereta koji se prevozi.

11.2. Teretne platforme moraju imati barem jedno mjesto za pristup.

11.3. Teretne rampe moraju biti izvedene tako, da radnici s njih ne mogu pasti.

12. Omogućavanje slobodnog kretanja na mjestu rada

Površina poda radnog mjesta mora biti takva da omogući radnicima dostatnu slobodu kretanja tijekom rada.

Pri određivanju površine za slobodno kretanje radnika potrebno je uzeti u obzir opremu ili uređaje.

13. Prva pomoć

13.1. Poslodavac mora na gradilištu osigurati pružanje prve pomoći te osoblje koje je za to osposobljeno i koje može u svako doba pružiti prvu pomoć.

Poslodavac mora poduzeti mjere koje osiguravaju pružanje medicinske pomoći ozlijeđenim odnosno iznenada oboljelim radnicima hitnim odvoženjem u zdravstvenu ustanovu.

13.2. Na gradilištu je potrebno osigurati jednu ili više prostorija za pružanje prve pomoći, ovisno o opsegu i vrsti posla.

13.3. Prostorije za pružanje prve pomoći moraju biti opskrbljene s najnužnijim napravama i opremom za tu namjenu, te mora biti osiguran nesmetani pristup nosilima.

Te prostorije moraju biti označene u skladu s posebnim propisima.

13.4. Kad god to radni uvjeti zahtijevaju, mora biti na raspolaganju oprema za pružanje prve pomoći.

Oprema za pružanje prve pomoći mora biti označena u skladu s posebnim propisima i lako dostupna.

Naziv i telefonski broj najbliže službe hitne pomoći moraju biti istaknut na vidnom mjestu.

14. Sanitarna oprema

14.1. Garderobe i garderobni ormari

14.1.1. Ako radnici moraju nositi osobna zaštitna sredstva odnosno zaštitnu radnu odjeću i ako se zbog zdravstvenih razloga ili drugih razloga, ne može očekivati da se presvlače u drugim prostorijama, moraju imati na raspolaganju posebne garderobe i garderobne ormariće.

Garderobe moraju biti pristupačne, prostrane i opskrbljene sa sjedalima.

14.1.2. Garderobe moraju biti dovoljne veličine i, ako je potrebno, imati na raspolaganju uređaje za sušenje radne odjeće, te ormariće, u kojima radnik zaključava svoju odjeću i osobne stvari.

Ako je potrebno (na primjer rad s otrovnim i zaraznim tvarima kao i tvarima sa neugodnim i štetnim mirisima te rad u vlazi, nečistoći i dr.) moraju radnici imati na raspolaganju posebne prostorije, gdje odlažu radnu odjeću odvojeno od vlastite odjeće i osobnih stvari.

14.1.3. Potrebno je odvojiti muške i ženske garderobe ili osigurati naizmjenično korištenje za muškarce i žene.

14.1.4. Ako garderobe nisu propisane, svaki radnik mora imati na raspolaganju prostor (garderobni ormar), gdje zaključava vlastitu odjeću i osobne stvari.

14.2. Tuševi i umivaonici

14.2.1. Ako je zbog prirode posla ili iz zdravstvenih razloga potrebno, mora biti osiguran dovoljan broj tuševa.

Tuševi za muškarce i žene moraju biti odvojeni ili pak mora biti osigurano odvojeno korištenje.

14.2.2. Kupaonice s tuševima moraju biti dovoljno velike da se svaki radnik može oprati u skladu s higijenskim normama.

Tuševi moraju biti opskrbljeni s toplom i hladnom tekućom vodom.

14.2.3. Kada tuševi nisu nužni mora biti u blizini radnih mjesta i garderoba osiguran dovoljan broj odgovarajućih umivaonika s tekućom vodom (s toplom, ako je to potrebno). Umivaonici za žene i muškarce moraju biti odvojeni ili se pak mora osigurati naizmjenično korištenje.

14.2.4. Kada su prostorije s tuševima ili umivaonicima odvojeni od garderoba mora se osigurati međusobna neposredna povezanost.

14.3. Nužnici i umivaonici

U blizini radnih mjesta, prostorija za odmor, garderoba i prostorijama s tuševima i umivaonicima moraju biti na raspolaganju posebni prostori s primjerenim brojem nužnika i umivaonika.

Nužnici za žene i muškarce moraju biti odvojeni ili se pak mora osigurati naizmjenično korištenje.

15. Prostorije za odmor i/ili prostorije za smještaj

15.1. Kada je potrebno, ovisno o vrsti posla, broju zaposlenih i udaljenosti gradilišta, mora se radnicima osigurati pristupačne prostorije za odmor i/ili smještaj.

15.2. Prostorije i/ili stambeni prostori za odmor moraju biti dovoljne veličine i opskrbljene s potrebnim brojem stolova i stolica s naslonom za sve radnike na radilištu.

15.3. Ako ne postoje prostorije za odmor, moraju se osigurati druge prostorije u kojima radnici mogu boraviti za vrijeme prekida u radu.

15.4. Stalni prostori za smještaj moraju imati dostatnu sanitarnu opremu, prostoriju za odmor i prostoriju za slobodno vrijeme, osim ako se koriste u izuzetnim slučajevima.

Stalni prostori za smještaj moraju biti opremljeni s krevetima, ormarima, stolovima i stolicama s naslonom uzimajući u obzir broj radnika, te uređeni tako, da su, ako je to potrebno, odvojeni za muškarce i žene.

15.5. U prostorijama za odmor i/ili prostorijama za smještaj moraju se poduzeti prikladne mjere za zaštitu nepušača od duhanskog dima.

16. Trudnice i dojilje

Trudnicama i dojiljama mora se omogućiti ležanje i odmaranje u prikladnim uvjetima.

17. Radnici s posebnim potrebama (invalidi)

Ako je potrebno, mjesta rada moraju biti uređena tako da su uzete u obzir potrebe radnika s posebnim potrebama.

Potrebe iz prethodnog stavka se odnose posebice na vrata, prolaze, stepeništa, tuševe, umivaonike, nužnike i radna mjesta, koje ti radnici izravno koriste.

18. Ostale odredbe

18.1. Vanjska granica gradilišta mora biti označena i izvedena tako da je lako uočljiva i prepoznatljiva prema okolini.

18.2. Radnicima na gradilištu mora se osigurati dostatna količina pitke vode i po mogućnosti druga prikladna bezalkoholna pića, kako u prostorijama za smještaj, tako i u blizini mjesta rada.

18.3. Radnicima se moraju:

- osigurati posebne prostorije sa zadovoljavajućim uvjetima za prehranu (blagovaonice);
- tamo gdje je to prikladno, osigurati prostorije, za pripremanje hrane u zadovoljavajućim uvjetima.

DIO B

POSEBNI MINIMALNI ZAHTJEVI ZA MJESTA RADA NA GRADILIŠTU

UVODNA NAPOMENA

Klasifikacija minimalnih zahtjeva iskazanih u dva dijela (unutarnje mjesto rada i vanjsko mjesto rada) nije obvezna u iznimnim situacijama.

Dio I

UNUTARNJA MJESTA RADA NA GRADILIŠTU

1. Stabilnost i čvrstoća

Konstrukcija i stabilnost objekata moraju odgovarati prirodi njihove upotrebe.

2. Nužni izlazi

Izlazna vrata za nuždu se moraju otvarati prema van.

Izlazna vrata za nuždu ne smiju biti zaključana ili drugačije blokirana tako da ih bilo koja osoba u nuždi može lako i brzo otvoriti.

Klizna ili okretna vrata ne smiju se koristiti za izlaze u nuždi.

3. Provjetravanje

Ako se koriste uređaji za kondicioniranje zraka ili mehaničke naprave za provjetravanje, njihovim djelovanjem radnici ne smiju biti izloženi propuhu koji uzrokuju nelagodu.

4. Temperatura

4.1. Temperatura u prostorima za odmor, radnim prostorijama, sanitarnim čvorovima, blagovaonicama i prostorijama za pružanje prve pomoći mora odgovarati namjeni tih prostora.

4.2. Krovni ili stropni prozori (svjetlarnici) i staklene pregrade moraju onemogućiti prekomjerni učinak sunčeva svjetla ovisno o prirodi posla i upotrebe prostorije.

5. Prirodna i umjetna rasvjeta

Radna mjesta moraju imati što više prirodnog svjetla i biti opskrbljena sa izvorima umjetne rasvjete primjerene poslu koji se obavlja.

6. Podovi, zidovi, stropovi i krovovi prostorija

6.1. Podovi radnih prostorija ne smiju imati opasnih izbočina, rupa ili nagiba i moraju biti tvrdi, stabilni i protuklizni.

6.2. Površine podova, zidovi i stropovi u prostorijama moraju biti takvi da se mogu nesmetano čistiti ili drugačije održavati na primjerenoj higijenskoj razini.

6.3. Providni ili prozirni zidovi, a posebno pregrade, koje su u cijelosti od stakla u prostorijama u blizini mjesta rada ili prometnih putova moraju biti vidljivo označeni i izrađeni od sigurnosnih materijala ili se pak moraju poduzeti mjere, da se u slučaju njihovoga loma radnici ne mogu ozlijediti.

7. Prozori i svjetlarnici

7.1. Prozori i svjetlarnici moraju biti izvedeni tako, da ih radnici nesmetano otvaraju, zatvaraju, podešavaju ili zavravaju na siguran

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

način (sa poda prostorije odnosno stajališta mjesta rada).

Kad su otvoreni, ne smiju biti u takvim položajima, koji bi predstavljali opasnost za radnike.

7.2. Prozori i svjetlarnici moraju biti projektirani zajedno s opremom ili na drugi način opskrbljeni s napravama koje omogućavaju njihovo čišćenje bez opasnosti za radnike koji obavljaju taj posao, a također i za radnike, koji prolaze odnosno rade ispod ili u neposrednoj blizini.

8. Vrata

8.1. Položaj, broj i veličine vrata, te materijali od kojih su izrađeni, moraju odgovarati prirodi i upotrebi prostorija i prostora.

8.2. Prozirna vrata moraju biti primjereno označena s dobro vidljivim oznakama u visini očiju.

8.3. Okretna vrata moraju biti prozirna ili imati providne umetke.

8.4. Ako prozirne ili prozračne površine na vratima nisu izrađene od sigurnosnih materijala i ako postoji opasnost od ozljeđivanja radnika ako se vrata razbiju, takve površine moraju biti zaštićene od loma.

9. Prometni putovi

Kada to zahtijeva uporaba i oprema prostorija, prometni putovi moraju vidljivo označeni.

10. Posebne mjere za pokretne stepenice i pokretne trake

Pokretne stepenice i pokretne trake moraju sigurno djelovati. Moraju biti opskrbljene svim potrebnim sigurnosnim napravama.

One moraju biti opremljene s lako uočljivim i dostupnim uređajima za isključenje u nuždi. Pokretne stepenice i pokretne trake ne smiju biti jedini nužni izlaz za slučaj opasnosti.

11. Veličina prostorija i zračni prostor u prostorijama

Radne prostorije moraju imati dovoljnu površinu poda i visinu što će omogućiti radnicima da nesmetano obavljaju svoj rad bez opasnosti za sigurnost i zdravlje i da se pri tome ugodno osjećaju.

Dio II

VANJSKA MJESTA RADA NA GRADILIŠTU

1. Stabilnost i čvrstoća

1.1. Pokretna ili nepokretna mjesta rada na visini ili tlu moraju biti čvrsta i stabilna, uzimajući u obzir:

- broj radnika koji rade na njima;
- najveću nosivost i raspodjelu opterećenja;
- vanjske utjecaje kojima mogu biti izloženi.

Ako osnovna konstrukcija i drugi dijelovi konstrukcije mjesta rada nisu sami po sebi stabilni, mora se njihovu stabilnost osigurati s prikladnim i sigurnim načinima učvršćenja da bi se izbjegli bilo kakvi nehotični ili spontani pomaci cijelog mjesta rada ili pojedinih dijelova.

1.2. Pregledi

Stabilnost i čvrstoća moraju biti na odgovarajući način provjereni, a posebice poslije svake promjene.

2. Instalacije za distribuciju energije na gradilištu

2.1. Instalacije za distribuciju energije na radilištu, posebice one koje su izložene vanjskim utjecajima, moraju se redovito pregledavati i održavati.

2.2. Prije početka rada na radilištu potrebno je identificirati postojeće instalacije, pregledati ih i prepoznatljivo označiti.

2.3. Zračne električne vodove izmjestiti, ako je to moguće, izvan gradilišta ili pak prekinuti dovod struje.

Ako to nije moguće, moraju se postaviti sigurnosne zapreke, koje osiguravaju, da radnici na radu i vozila u prolazu ne dođu u dodir s električnim vodovima.

Tamo gdje vozila moraju proći ispod električnih vodova, moraju se postaviti odgovarajuće upozoravajuće oznake i viseće zaštite.

3. Atmosferski utjecaji

Radnici moraju biti zaštićeni od atmosferskih utjecaja koji bi mogli djelovati na njihovo zdravlje i sigurnost.

4. Padajući predmeti

Radnici moraju biti prikladnim mjerama zaštićeni od padajućih predmeta, ako je to tehnički izvedivo.

Materijali i radna oprema moraju biti složeni ili razmješteni, tako da se ne mogu srušiti ili prevrnuti.

Ako se navedeno ne može osigurati tada se prolazi na gradilištu moraju natkriti ili pak mora biti onemogućiti pristup opasnim područjima.

5. Padovi s visine

5.1. Padovi s visine se moraju fizički spriječiti ograđivanjem svih radnih mjesta na visini dovoljno čvrstim i visokim ogradama koje ima najmanje podnu rubnu dasku, koljeničnu prečku i

rukohvat. Ograde se mogu izvesti i na drugi siguran način.

5.2. Rad na visini ne smije se obavljati bez odgovarajuće opreme ili pak uz korištenje sigurnosnih naprava kao što su zaštitne košare, platforme, prihvatne mreže.

Ako korištenje takve opreme odnosno naprava nije moguće zbog prirode posla, mora se na drugi način i drugim sredstvima osigurati odgovarajuću sigurnost.

6. Skele i ljestve

6.1. Skele moraju biti ispravno projektirane, postavljene i održavane tako, da se ne sruše ili nekontrolirano pomaknu.

6.2. Radne skele (platforme), prolazi i pristupi na skele moraju biti postavljene, dimenzionirane, osigurane i korištene na takav način da osobe ne mogu s njih pasti i niti biti izložene padajućim predmetima.

6.3. Skelu mora nadzirati stručna osoba:

- (a) prije upotrebe;
- (b) u redovitim vremenskim razmacima;
- (c) nakon bilo koje promjene, duljeg vremena nekorištenja, loših vremenskih uvjeta ili potresa ili u bilo kojim drugim okolnostima, koji su mogli utjecati na stabilnost i čvrstoću skele.

6.4. Ljestve moraju biti dovoljno čvrste i ispravno održavane.

Koristiti se moraju pravilno, na primjerenim mjestima i u skladu s njihovom namjenom

6.5. Pokretne skele moraju biti osigurane protiv nekontroliranih pomicanja.

7. Oprema za dizanje i prenašanje

7.1. Svi uređaji i pribor za dizanje i prenašanje, uključujući i njihove sastavne dijelove, dodatke, sidra i podupore moraju biti:

- (a) ispravno projektirani i izrađeni te dostatne čvrstoće glede namjene;
- (b) ispravno postavljeni i korišteni;
- (c) održavani u dobrom radnom stanju;
- (d) pregledani i redovito ispitivani te kontrolirani u skladu s važećim propisima;
- (e) rukovati s njima mogu samo stručno osposobljeni radnici.

7.2. Na svim uređajima i priboru za dizanje i prenašanje mora biti vidljivo označena najveća dozvoljena nosivost.

7.3. Oprema i pribor za dizanje ne smiju se koristiti za svrhu za koju su nisu namijenjeni.

8. Vozila i strojevi za iskopavanje, premještanje, izvlačenje i prijevoz materijala

8.1. Sva vozila i strojevi za iskopavanje, premještanje, izvlačenje i prijevoz materijala moraju biti:

- (a) ispravno projektirana i izrađena, pri čemu je potrebno uvažavati ergonomska načela;
- (b) održavana u dobrom radnom i voznom stanju;
- (c) pravilno korištena.

8.2. Vozači i rukovatelji vozilima i strojevima za iskopavanje, premještanje i prijevoz materijala moraju biti posebno stručno osposobljeni za te poslove.

8.3. Zaštitnim mjerama treba osigurati da vozila i strojevi za iskopavanje i premještanje materijala ne padnu u građevne jame ili u vodu.

8.4. Strojevi za iskopavanje, izvlačenje i premještanje materijala moraju biti opremljeni sa zaštitnim konstrukcijama, koji štite vozača, da ga stroj, ako se prevrne ne prignječi i ujedno, ako je to potrebno, da ga štiti od padajućih predmeta.

9. Instalacije, strojevi i oprema

9.1. Instalacije, strojevi i oprema, uključujući ručni alat bez obzira da li je na mehanizirani pogon ili nije, moraju biti:

- (a) ispravno projektirani i izrađeni, pri čemu je potrebno uvažavati ergonomska načela;
- (b) održavani u dobrom radnom stanju;
- (c) korišteni isključivo za rad za koji su namijenjeni;
- (d) posluživani od radnika koji su osposobljeni.

9.2. Instalacije, strojevi i oprema pod tlakom moraju se redovito pregledavati i ispitivati u skladu s važećim propisima.

10. Građevinske jame, zdenci (bunari), radovi pod zemljom, tuneli i zemljani radovi

10.1. Kod radova u građevinskim jamama, zdencima, pod zemljom ili u tunelima moraju se poduzeti slijedeće sigurnosne mjere:

- (a) koristiti odgovarajuće poduporne - razuporne konstrukcije ili nasip;
- (b) otkloniti opasnosti od pada osoba, materijala ili predmeta ili opasnosti od poplava;
- (c) osigurati dostatno prozračivanje svih mjesta rada u toj mjeri da se radnicima osigura primjerena kvaliteta zraka;
- (d) omogućiti radnicima, da se sklone na sigurno područje u slučaju požara ili prodora vode ili materijala.

10.2. Prije početka iskopavanja, moraju se poduzeti mjere da se uoči i smanji na najmanju moguću mjeru svaka opasnost uzrokovana od podzemnih kabela i drugih instalacija.

10.3. Moraju se osigurati sigurni putovi u i iz mjesta iskopavanja.

10.4. Hrpe zemlje, materijali i prijevozna vozila moraju biti na sigurnoj udaljenosti od građevinskih jama.

Ako se to ne može osigurati, moraju se postaviti zapreke u vidu ograda, odbojnika i slično.

11. Rušenje

Kada rušenje (rastavljanje) zgrade ili građevine predstavlja opasnost:

- (a) moraju se poduzeti sigurnosne mjere te koristiti prikladne metode i postupke;
- (b) radovi se moraju izvoditi po projektu ili pod nadzorom stručne osobe.

12. Metalni ili betonski okviri, oplata i teški montažni elementi

12.1. Metalni ili betonski okviri i njihovi sastavni dijelovi, oplata, montažni elementi ili privremene poduporne konstrukcije te podupore mogu se postaviti ili odstraniti samo pod nadzorom stručne osobe.

12.2. Za osiguranje radnika od opasnosti, koju predstavlja privremena nedovoljno čvrsta ili nestabilna konstrukcija, moraju se poduzeti posebne sigurnosne mjere.

12.3. Oplate, privremene poduporne konstrukcije i podupore moraju se projektirati i oblikovati te montirati i održavati tako, da bez opasnosti podnose bilo koja opterećenja ili naprezanja, kojima mogu biti podvrgnuti.

13. Podvodna zvana i kesoni

13.1. Sva podvodna zvana i kesoni moraju biti:

- (a) izrađeni od prikladnih materijala dovoljne čvrstoće;
- (b) prikladno opremljeni tako da se radnici mogu brzo skloniti na sigurno mjesto u slučaju prodora vode ili materijala.

13.2. Izgradnja, postavljanje, izmjena ili rastavljanje (demontaža) podvodnog zvona ili kesona mora se obavljati pod nadzorom stručne osobe.

13.3. Sva podvodna zvana i kesone mora pregledati stručna osoba u redovitim vremenskim razmacima.

14. Rad na krovu

14.1. Ako je visina veća od 3 m ili nagib veći od 30 %, mora poslodavac poduzeti sve sigurnosne mjere za sprečavanje pada radnika, alata ili drugih predmeta ili materijala.

14.2. Ako radnici rade na krovu, u njegovoj blizini ili na bilo kojoj drugoj površini, koja je

izrađena od lomljivih materijala, kroz koju se može propasti, poslodavac je dužan primijeniti sigurnosne mjere, protiv propadanja i pada radnika na tlo.

DODATAK V

SADRŽAJ PLANA IZVOĐENJA RADOVA

Plan izvođenja radova mora sadržavati:

1. Opis i shemu (nacrt) izvođenja radova, u skladu sa zahtjevima iz Dodatka IV ovoga Pravilnika (koji određuje konkretan način ispunjavanja zahtjeva), a naročito o:

- podacima (podzemni i nadzemni katastar, situacije, nacrti) o postojećim instalacijama i uređajima te utjecajima okoliša gradilišta na sigurnost i zdravlje radnika, s naglaskom na učinkovito prozračivanje gradilišta i prijašnje korištenje terena ili objekata radi zaostalih opasnih tvari ili predmeta odnosno materijala i podacima o poduzimanju potrebnih mjera za zaštitu na radu;
- određivanju granica gradilišta prema okolini (vidno označavanje ili ograđivanje gradilišta);
- određivanju i održavanju radnih prostorija, garderoba, sanitarnih čvorova i smještajnih objekata na gradilištu;
- određivanju prometnih komunikacija, evakuacijskih putova i nužnih izlaza s uputama za održavanje;
- utvrđivanju mjesta, prostora i načina razmještaja i skladištenja materijala koji se ugrađuje;
- određivanju mjesta i prostora za smještaj i čuvanje opasnog, zapaljivog i eksplozivnog materijala;
- načinu prijevoza, prijenosa, utovara, istovara i odlaganja raznih vrsta materijala i teških voluminoznih predmeta;
- načinu označavanja, odnosno osiguranja opasnih mjesta i ugroženih prostora na gradilištu (opasne zone);
- načinu rada u neposrednoj blizini ili na mjestima gdje se pojavljuju po zdravlje štetni plinovi, prašine, pare odnosno gdje može doći do požara, eksplozije ili mogu nastati druge opasnosti;
- načinu uređenja (izvor, mjesta priključka), odabiru i razvodu energetske vodova i električnih instalacija snage (za pogon strojeva i uređaja) i rasvjete do pojedinih trošila, vrste primijenjene zaštite od električnog

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

udara i upute za održavanje i korištenje istih;

- određivanju vrste i broja strojeva i uređaja s povećanim opasnostima s predviđenim mjerama zaštite u odnosu na njihov smještaj i korištenje;
- načinu zaštite radnika od pada s visine ili u dubinu;
- načinu zaštite radnika pri iskopu zemlje, a posebice za rovove, kanale, šahtove, jame i slično;
- načinu zaštite radnika pri rušenju, odnosno rastavljanju objekata ili nekog njegovoga dijela;
- određivanju vrste i načina izvođenja - postavljanja skela (projekti s nacrtima i statičkim proračunima);
- mjerama zaštite od požara te opremi, uređajima i sredstvima za zaštitu od požara na gradilištu;
- načinu organiziranja pružanja prve pomoći na gradilištu;
- načinu osiguranja smještaja, prehrane i prijevoza radnika na gradilište i sa gradilišta, ako je to potrebno.

2. Popis opasnih tvari

3. Popis posebno opasnih poslova

4. Određivanje mjesta rada na kojima postoji povećana opasnost za život i zdravlje radnika, kao i vrste i količine potrebnih osobnih zaštitnih sredstava odnosno zaštitne opreme

5. Postupke za usklađivanje međudjelovanja svih aktivnosti u neposrednoj blizini gradilišta, također s mogućnošću hitnog isključenja komunalnih vodova u slučaju nužde

6. Postupke za svaku pojedinu opasnu fazu rada ili faze radova koje se obavljaju istovremeno ili u slijedu jedna iza druge pri čemu je potrebno definirati:

- tehničke odnosno organizacijske mjere koje je potrebno poduzeti prije početka radova u skladu s načelima zaštite na radu iz članka 13. ovoga Pravilnika;
- minimalno vrijeme koje je potrebno kako bi se radovi mogli obaviti na siguran način;
- minimalni broj radnika koji u toj fazi moraju sudjelovati;
- potrebna sredstva rada kao i način provjere njihove ispravnosti prije početka izvođenja faze radova.

7. Postupak usklađivanja izvođenja radova i dokumentacije sa svim promjenama na gradilištu

8. Vremenski plan radova - kojim se određuje redosljed/istovremenost i rokovi za izvršenje

9. Način organiziranja suradnje i uzajamno izvješćivanja svih izvođača radova i njihovih radničkih predstavnika, koji će zajedno ili jedan za drugim (u slijedu) raditi na istom gradilištu o tijeku, s ciljem sprečavanja ozljeda na radu i zaštite zdravlje radnika

10. Način organiziranja da na gradilište imaju pristup samo osobe koje su na njemu zaposlene i osobe koje imaju dozvolu ulaska na gradilište

11. Zajedničke mjere zaštite na radu na gradilištu

12. Obveza izvođača o međusobnom izvješćivanju o tijeku pojedinačnih faza rada

13. Pravila ponašanja na gradilištu

14. Popis poslova s procjenom troškova (troškovnikom) uređenja gradilišta i izvođenja zajedničkih mjera za provedbu zaštite na radu na gradilištu

15. Popis isprava, evidencija i uputa iz zaštite na radu, koje se moraju čuvati stalno na gradilištu

16. Potpis odgovorne osobe za izradu plana izvođenja radova i pečat.

***

Na temelju članka 18. stavak 7. Zakona o zaštiti na radu („Narodne novine Hercegbosanske županije“, broj 1/13) ministar rada, zdravstva, socijalne skrbi i prognanih Hercegbosanske županije donosi

PRAVILNIK o izradi procjene opasnosti

I. TEMELJNE ODREDBE

Članak 1.

Ovim Pravilnikom utvrđuju se uvjeti koje moraju ispunjavati poslodavci te ovlaštene ustanove odnosno gospodarska društva pri izradi procjene opasnosti, način izrade procjene opasnosti, sadržaji obuhvaćeni procjenom te podaci na kojima se procjena mora temeljiti.

Članak 2.

Temeljem procjene opasnosti primjenjuju se pravila zaštite na radu kojima se otklanjaju ili na najmanju moguću mjeru smanjuju opasnosti i štetnosti po zaposlenike na mjestima rada i u radnom okolišu za što poslodavac osigurava sva potrebna materijalna sredstva